

3. Думиньш, А. А. Компьютерные игры в обучении и технологии их разработки / А. А. Думиньш, Л. В. Зайцева // ОТО. – 2012. – №3. – С. 2–4.

Климашевская П.Ю., студент 415 группы
дневной формы обучения
Научный руководитель – Алекснина И.А.,
кандидат искусствоведения, доцент

П'ЕСА БЕРНАРДА ШОУ «ПІГМАЛІЁН» І АСАБЛІВАСЦІ ЯЕ МАСТАЦКАЙ ІНТЭРПРЭТАЦЫІ Ў ТЭАТРЫ

Знакаміты англійскі пісьменнік ірландскага паходжання Джордж Бернард Шоу з'явіўся на свет у сям'і Джорджа Шоў, гандляра збожжам, і Люсінды Шоу, вядомай спявачкі ў Дубліне ў 1856 годзе. Сваю першую, як і сярэднюю, адукацыю Бернард атрымаў у Уэслі-каледжы (англ. Wesley College) і граматычнай школе ў Дубліне [2]. Дзякуючы заступніцтву і дапамозе дзядзькі, Шоу трапляе на навучанне ва ўніверсітэт Таўнзэнда. Універсітэт спецыялізаваўся на гандлі нерухомасцю. У абавязкі будучага драматурга Шоу уваходзіў збор аплаты за кватэры з насельніцтва дублінскіх трушчоб. Падзеі і ўражанні гэтага часу пасля ляглі ў аснову сюжэту яго п'есы «Дом удаўца». Набытыя веды і ўменні, памножаныя на уседлівасць, нягледзячы на нуду і манатоннасць гэтага віду дзейнасці, усё ж паслужылі Шоу добрую службу. Ён навучыўся ўважліва весці кнігі ўліку і пісаць досыць разборлівым почыркам. Пазней, калі Шоу стаў вядомым пісьменнікам, наборшчыкі яго твораў гора не ведалі з тэкстамі яго рукапісаў [1]. Пазней у сталіцы Англіі пісьменнік пачынае сваё духоўнае выхаванне і развіццё з наведвання найбуйнейшых бібліятэк і музеяў. Менавіта ў гэты перыяд ён не толькі вёў газетную калонку ў часопісе «London World», выступаючы ў ролі музычнага крытыка, але і напісаў першыя свае творы, якія, дарэчы сказаць поспеху яму не прынеслі [2]. У апошнія гады Бернард Шоу жыў ва ўласным доме і памёр у 94 гады ад нырачнай недастатковасці.

Першая п'еса Бернарда Шоу была апублікавана ў 1892 годзе, пад канец дзесяцігоддзя ён стаў ужо вядомым драматургам. Усяго ён напісаў 63 п'есы, а таксама раманы, крытычныя творы і эсэ [3]. П'есы Бернарда Шоу, як і п'есы Оскара Уайльда, іншага выбітнага майстра п'яра з Англіі, ўключаюць у сябе тонкі гумар, іронію, маюць выдатны літаратурны склад. Шоў праводзіць тэатральную рэформу пачынаючы з галіны драматургіі, актуалізуючы праблематыку сваіх твораў, заклікаючы чытачоў і глядачоў, якія будуць глядзець спектаклі, пастаўленыя на аснове яго твораў да асэнсавання маральных і духоўных праблем сучаснага драматургу грамадства. З цягам часу, тады як Бернард Шоу становіцца ўсё больш папулярным пісьменнікам і драматургам, ён усё больш звяртаецца да іроніі, не так моцна імкнучыся рэфармаваць сучаснае яму англійскае пурытанскае грамадства: «Цэзар і Клеапатра» (1898), «Чалавек і Звышчалавек» (1903), «Маёр Барбара» (1905) і «Лекар перад дылемай» (1906) [4].

Аднак асаблівы поспех, а пазней і сусветную славу драматургу прынесла п'еса «Пігмаліён» (1912). Сюжэт гэтай п'есы заснаваны на сюжэце старажытнагрэчаскага міфа, у якім скульптар просіць багоў, каб яны ажывілі статую – створаную ім Галатэю. Скульптар Пігмаліён, у версіі Шоу, паўстае перад намі ў вобразе прафесара фанетыкі Хігінса. Яго Галатэя – гэта вулічная гандлярка кветкамі Эліза Дулітл. Прафесар імкнецца выправіць дыялект дзяўчыны, якая размаўляе на дыялекце кокні, на якім звычайна размаўлі толькі ніжэйшыя слаі жыхароў Англіі. У выніку эксперымента, Эліза становіцца падобнай на добрапрыстойную дзяўчыну. Гэтым Шоў імкнецца данесці да свайго чытача і глядача, што людзі адрозніваюцца толькі вонкава. Пазіцыя Шоў змянілася пасля Першай сусветнай вайны, якую ён не ўхваляў. Яго першай працай, выдадзенай пасля вайны, была п'еса «Дом, дзе разбіваюцца сэрцы» (1919). У гэтай п'есе паўстаў іншы Шоў – гумар захаваўся ранейшым, але яго вера ў гуманізм пахіснулася.

П'еса «Пігмаліён» (англ. *A Romance in Five Acts*) нездарма з'яўляецца адной з самых знакамітых п'ес Бернарда Шоу. Яна была выдадзена ўпершыню

ў 1912 годзе. П'еса адрозніваецца ад іншых твораў Шоу дасціпным, арыгінальным сюжэтам, дэмакратычнасцю, вастрынёй праблем, якія хвалююць сучаснае грамадства. Нягледзячы на тое, што п'еса выдадзена ў пачатку мінулага стагоддзя, і сёння яна не страціла сваёй актуальнасці дзякуючы сваёй цудоўнай мове выкладу [1].

Шоў стварыў п'есу за 4 месяцы (сакавік – чэрвень 1912 года). Роля Элізы была напісана для выканання вядомай актрысы Стэлы Патрык Кэмпбэл, але з-за тэатральных інтрыг ангельская прэм'ера была адкладзеная на нявызначаны тэрмін. Выпадак сачынення «Пігмаліёна» адлюстраваны ў п'есе Джэрома Кіліці «Мілы хлус». Першая пастаноўка спектакля «Пігмаліён» паводле аднайменнай п'есы адбылася ў Венскім Бургтэатры 16 кастрычніка 1913 года, яе наведаў эрцгерцаг Франц Фердынанд. 24 сакавіка 1914 года п'еса была прэзентаваная амерыканскай публіцы, а неўзабаве, 11 красавіка 1914 года, – Лонданскай. Хігінса ў Лондане выканаў Герберт Бірбам тры. Шоў ўважліва сачыў за рэпетыцыямі і часцяком ўмешваўся, калі не быў згодны з акцёрскай трактоўкай ролі. У тым жа 1914 годзе «Пігмаліён» быў пастаўлены ў Санкт-Пецярбургу тэатрам Сабурава [3].

Паюўсюль п'еса мела вялікі поспех, і толькі ў Лондане яна вынесла 118 прадстаўленняў. Сярод найбольш значных пастановак п'есы ў свеце:

- 1943 – Малы тэатр (Масква); у галоўных ролях: Дар'я Зяркалава, Канстанцін Зубаў; за пастаноўку і выкананне ролі доктара Хігінса ў спектаклі Канстанцін Зубаў узнагароджаны Сталінскай прэміяй другой ступені (1946);
- 1948 – «Пігмаліён» (радыёспектакль) (Масква). У галоўных ролях: Дар'я Зяркалава;
- 1994 – «Сучаснік» (Масква). Пастаноўка Галіны Волчак. У галоўных ролях: Сяргей Макавецкі (раней Валянцін Гафт), Алёна Бабенка (раней Алена Якаўлева);
- 2002 – Маскоўскі Мастацкі тэатр імя А.П. Чэхава;
- 2007 – Міжнародны Тэатральны Цэнтр «Русіч». Пастаноўка П. Сафонава;

- 2013 – «Лондан Шоў», Масква, тэатр «Сатырыкон» імя Аркадзя Райкіна [3].

У 1921 годзе Франц Легар узважаў верагоднасць напісаць аперэту на сюжэт «Пігмаліёна». Шоў, дасведчаны аб гэтым праекце, рашуча забараніў падобную пераробку, напісаўшы свайму прадстаўніку ў Вене: «у мяне няма ніякага жадання аднаўляць гісторыю «шакаладнага салдаціка»». Шоў меў на ўвазе аперэту «Шакаладны салдацік», напісаную Оскарам Штраўсам у 1908 годзе па матывах камедыі Шоу «Зброя і чалавек». Аперэта была паспяховай, але Шоу быў ёю вельмі незадаволены і больш ніколі не дазваляў перарабляць свае п'есы [1].

Калі (ужо пасля смерці Шоу) другую спробу музычнай адаптацыі зрабіў амерыканскі кампазітар Фрэдэрык Лоў, ён узгадніў аўтарскія правы не на п'есу, а на сцэнар фільма 1938 года, уласнікам правоў на які была кінастудыя. Так у 1956 годзе паўстаў вядомы мюзікл «Мая цудоўная ледзі». У некаторай ступені музычнай адаптацыяй «Пігмаліёна» можна лічыць і савецкі фільм-балет «Галатэя», дзе таксама выкарыстаная музыка Лоў.

На аснове аналізу самай вядомай п'есы драматурга Джорджа Бернарда Шоу «Пігмаліён», мы прыйшлі да наступных высноў:

Ключавая тэма п'есы «Пігмаліён» – змена чалавека. І не простая змена, а змена мовы, у выніку чаго і змяняецца і яго становішча ў грамадстве, дзякуючы таму, як змяняецца і стаўленне людзей да яго, змяняецца і ўся яго жыццё. Нашым героям удалося гэта зрабіць, зрэшты, безуважнае стаўленне галоўнага героя перакрэслілі ўсе іх старанні. Падобны зварот да дзяўчыны, да яе адчуваннях у следстве і прыводзяць да адкрытага канфлікту. Галоўны герой настолькі сляпы і настолькі эгаістычны, што не заўважае бяспрэчных рэчаў. Да нашага вялікага здзіўлення, у фінале п'есы ён многае разумее і нават прызнае, што шмат чаму навучыўся.

Не менш важнай праблемай у п'есе «Пігмаліён» выступае класавае адрозненне. Дыялог галоўнага героя з людзьмі з розных грамадскіх слаёў выдатна дэманструе яго адносіны да іх. На прыкладзе разгляду дадзенага

творца, мы змаглі больш падрабязна пазнаёміцца з творчасцю вядомага англійскага пісьменніка і драматурга, аднаго з найбольш вядомых сёння аўтараў у свеце.

СПІС ВЫКАРЫСТАНЫХ КРЫНІЦ

1. Бернард Шоу [Электронны ресурс]. – Режим доступа : <https://interesnyefakty.org/bernard-shou/>. – Дата доступа : 11.03.2023
2. Биография Бернарда Шоу [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://c-cafe.ru/days/bio/4/095.php>. – Дата доступа : 11.03.2023
3. Википедия [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <https://ru.wikipedia.org/wiki/>. – Дата доступа : 11.03.2023
4. Пицца для ума. Джордж Бернард Шоу (1856-1950) [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <https://respublika-news.livejournal.com/232385.html>. – Дата доступа : 11.03.2023
5. Структура пьесы [Электронный ресурс]. – Режим доступа : http://www.krugosvet.ru/enc/kultura_i_obrazovanie/teatr_i_kino/PESA.html. – Дата доступа : 11.03.2023

Климкин И.Д., студент 402 группы
дневной формы обучения

Научный руководитель – Шелупенко Н.Е.,
кандидат культурологии

ОСОБЕННОСТИ ОРГАНИЗАЦИИ МЕЖДУНАРОДНЫХ АРТ-ПРОЕКТОВ

В последние годы в учреждениях культуры значительное распространение получила новая форма деятельности – арт-проект. Арт-проекты формируются и как самостоятельное направление деятельности по сохранению и развитию культуры, и как некий творческий замысел, выраженный в конкретной художественной форме. Данная форма нашла